

Afdeling	: R&E – Algemeen	Raadsvoorstel: DJ-1006550
Naam opsteller voorstel	: Tjalle Fijlstra T.Fijlstra@weert.nl / 0495-575354	Zaaknummer: 1006547
Portefeuillehouder	: drs. G.J.W. (Geert) Gabriëls	Agendapunt: 23

Onderwerp

Weerter Routekaart Energietransitie

Voorstel

1. De kernwaarden en doelen, zoals beschreven in de 'Weerter Routekaart Energietransitie', vast te stellen als kader voor de lokale energietransitie
2. Kennis te nemen van de voorgestelde route, mogelijke activiteiten en financiële verkenning beschreven in de notitie 'Weerter Routekaart Energietransitie'

Inleiding

De wereld staat aan de vooravond van een energietransitie. De huidige energievoorziening, gebaseerd op fossiele energiebronnen, zal transformeren naar een klimaat neutrale energievoorziening. Weert heeft de ambitie om in 2040 energieneutraal te zijn. 2040 lijkt nog ver weg. Toch is het belangrijk, vanwege de grote veranderingen, om op dit moment te versnellen.

Naast de onzekerheden (zoals bijvoorbeeld de manier van energieopwekking) biedt de energietransitie ook veel kansen. Keuzes maken en kansen benutten, daar draait het om bij de energietransitie. Dit is nog helemaal niet zo'n gemakkelijke opgave. Er is nog veel onbekend. Keuzes van nu hebben effect op het Weert van morgen. Keuzes dienen aan te sluiten bij de lokale eigenschappen van Weert.

Deze routekaart maakt keuzes. Keuzes die passen bij Weert. Die Weert eerlijker maken, bijvoorbeeld door alle inwoners en bedrijven te helpen om hun woning of gebouw energiezuinig te maken. Ook de keuze om de energiebehoefte van de mobiliteit significant te reduceren in 2030, wordt in deze routekaart voorgesteld. Ook hier worden kansen gezien. Minder brandstofverbruik bij gemotoriseerd verkeer, meer fietsen en lopen en meer ruimte voor groen passen naadloos bij het streven naar een gezondere samenleving.

De energietransitie genereert kansen voor bedrijven. De technologische ontwikkelingen gaan voor grote veranderingen zorgen op de vraag naar arbeid. In sectoren gespecialiseerd in nieuwe energievoorzieningen stijgt de werkgelegenheid. Dat biedt kansen voor de lokale arbeidsmarkt. Weert anticipeert met de routekaart op deze ontwikkeling.

Lokale duurzame energieproductie creëert geldstromen in de eigen gemeente. De transitie biedt kansen om wijken en dorpen mooier en toekomstbestendiger te maken. Tevens zijn er in het buitengebied zonneweides voorzien. Echter door de gekozen mix aan doelstellingen blijft dit beperkt. Door scherpe randvoorwaarden te formuleren, blijft het groene imago van Weert in tact.

Al deze bovenstaande afwegingen spelen een rol bij het bepalen van de route.

Beoogd effect/doel

Met de routekaart is de Weertse ambitie vertaald naar een concrete route en bijbehorende (tussen)doelen. De richting geeft aan hoe nu te handelen om de ambitie over twintig jaar te kunnen realiseren. Het door de Raad laten vaststellen van de kernwaarden en doelen van de routekaart dient als kader voor het uitwerken van verdere beleidsontwikkelingen en uitvoeringsinstrumenten. Dit borgt de integrale benadering bij het realiseren van de ambitie Weert energieneutraal in 2040.

Argumenten

1.1 Klimaatwet is verplichting tot energietransitie

In mei 2019 heeft de Eerste Kamer de Klimaatwet aangenomen. De Klimaatwet stelt vast met hoeveel procent ons land de CO₂-uitstoot moet terugdringen. De doelstelling is de CO₂-uitstoot in 2030 met 49% verminderen vergeleken met 1990. In 2050 moet de uitstoot van broeikasgassen met 95% afgenomen zijn. De wet schrijft alleen de doelstellingen voor. De uitvoering wordt geregeld in het klimaatakkoord. Een gedeelte van de opgave is doorgeschoven naar de regio's (Regionale Energie Strategie), waarbij uiteindelijk een doorvertaling naar lokaal beleid plaatsvindt. De verplichting die de klimaatwet voorschrijft is een verantwoordelijkheid voor ons allemaal.

De doelstellingen uit de Klimaatwet zijn wezenlijk anders dan de lokale doelstellingen van Weert. Het grote verschil is dat het terugdringen van CO₂-uitstoot niet automatisch leidt tot het niet gebruiken van fossiele brandstoffen. De ambitie van Weert betekent dat de energievoorziening gevoed wordt met herleidbare en hernieuwbare energiebronnen. Wanneer Weert haar ambitie realiseert via deze routekaart, voldoet deze ook aan de eisen van de Klimaatwet.

1.2 Transitie biedt kansen

De energietransitie is veel meer dan uitsluitend een technische verandering van de energievoorziening. De routekaart houdt ook rekening met de impact op sociale, ruimtelijke en economische thema's. Het vraagt ook wat van inwoners. Ingesleten gewoontes zijn in de toekomst niet meer vanzelfsprekend. Gedragsverandering is een belangrijk aspect voor het slagen van de energietransitie. We zullen het samen met inwoners, onderwijs en bedrijven moeten doen om deze transitie tot een succes te maken.

Kernwaarden zijn betekenisgevende principes die helpen bij het maken van keuzes, het stellen van doelen en bij het inrichten van de energietransitie.

De gekozen kernwaarden richten zich nadrukkelijk op de niet-technische aspecten van de transitie.

De kernwaarden zijn eerlijk, kansrijk en groen en ze worden als volgt gedefinieerd (een uitgebreidere en completere beschrijving is in de notitie te vinden):

Eerlijk

De energievoorziening is van iedereen en iedereen kan meebeslissen over ontwikkelingen in zijn of haar buurt. De energievoorziening verkleint de energiearmoede in de gemeente.

Kansrijk

De energietransitie draagt positief bij aan de lokale economie, door te borgen dat er in de toekomst een robuuste energievoorziening beschikbaar is voor alle inwoners, bedrijven en gemeentelijke organisatie. De ontwikkelingen die met de energietransitie gepaard gaan, leiden tot een nieuwe bedrijfstak. Door actief te anticiperen op deze ontwikkeling kan Weert haar arbeidsmarkt versterken.

Groen

Hier zijn Weertenaren trots op en ze willen dit zo houden. De energietransitie mag dit niet belemmeren. Sterker nog: er wordt bij de gekozen route gekeken hoe beiden elkaar

kunnen versterken. Bijvoorbeeld kunnen zonneweides met een goede inpassing tevens dienen als verbindingszones tussen verschillende natuurgebieden. Het huidige beleidskader duurzame ontwikkeling kent drie pijlers: biodiversiteit, klimaatadaptatie en energie. Deze dienen in samenhang te worden beschouwd. Het kan niet zo zijn dat de energietransitie leidt tot een verslechtering van een andere pijler.

1.3 Keuze van de Weerter route

De kernwaarden helpen bij het bepalen van de Weerter doelen en subdoelen. De primaire elementen die samen de energietransitie invullen zijn energie besparen en hernieuwbare energie opwekken. Een verdere uitsplitsing is te maken in de sectoren waar besparing gaat plaatsvinden en de wijze waarop energie wordt opgewekt. De kernwaarden helpen bij het uitstippelen van de mix van deze keuzes.

Weert kiest in principe voor energie besparen, waarbij de focus wordt gelegd op de gebouwde omgeving en mobiliteit. Inwoners worden ondersteund met het terugdringen van de energievraag, want dit leidt tot lagere energiekosten. Onrust wordt voorkomen door niet vroegtijdig en ondoordacht van het aardgas af te stappen.

De periode van tien jaar wordt tevens gebruikt om binnen de Weerter samenleving kennis en ervaring te vergaren, door onderzoek te verrichten en pilotprojecten uit te voeren. Voorbeelden van pilots zijn aquathermie, waterstof en het experiment zonneweides. Op deze wijze kan op termijn een gefundeerde keuze worden gemaakt over de toekomstige energievoorziening. Zorgvuldigheid wordt geborgd zonder afbreuk te doen aan de ambitie.

Energiebesparing alleen is echter niet voldoende om de ambitie te halen. Daarom kiest Weert ervoor beperkt in te zetten op zonneweides, onder randvoorwaarden die passen bij de kernwaarden. Zonneweides worden beschouwd als een tussentijdse oplossing voor de komende twee decennia. Er kan tijdelijk gebruik gemaakt worden van het buitengebied, waarbij op voorhand wordt aangegeven hoe de tijdelijkheid wordt gewaarborgd. Zo blijft de kwaliteit van het buitengebied in tact. Er wordt voorlopig niet ingezet op grote windturbines, omdat de huidige wet en regelgeving hier in Weert te weinig mogelijkheden voor biedt. Innovatie hierin kan op termijn wel leiden tot inzet van windenergie. Ook kunnen er op termijn andere technieken beschikbaar komen waarmee de opwekking kan worden vormgegeven. Weert handelt hierin flexibel, maar wel altijd met de kernwaarden als ijkpunt.

1.4 De doelstellingen geven richting aan de lokale energietransitie

Er zijn op basis van het bovenstaande vier doelstellingen geformuleerd, waarmee de eerste stappen voor het realiseren van de ambitie kunnen worden gerealiseerd. Ingeschat wordt dat in 2030 de energiebehoefte is teruggebracht van ca. 4500 TJ anno nu naar ca. 2500 TJ (inclusief hernieuwbare opwekking van elektriciteit). Technologische innovatie kan op termijn leiden tot een versnelling van de transitie. De reductie van de energiebehoefte zal daarom niet lineair hoeven te lopen. Op termijn kan de reductie versnellen. Dit betekent echter niet dat er nu rustig kan worden gewacht. Het streven is om de komende 10 jaar een reductie van de energiebehoefte van 30% tot 50% te realiseren t.o.v. 2020.

De ambitie energieneutraliteit is in 2014 reeds vastgesteld. Ondanks alle inspanningen is de energiebehoefte nauwelijks veranderd. Alles zal uit de kast moeten worden gehaald om de ambitie te realiseren. De vrijblijvendheid waarmee tot nu toe met dit thema is omgegaan is onvoldoende. Een gestructureerde aanpak is noodzakelijk. Vier doelstellingen zijn geformuleerd om richting en structuur te geven aan de lokale energietransitie:

Aardgasvrij-proof in 2030

Aardgasvrij-proof betekent dat de woningen een dusdanige energetische kwaliteit hebben, dat elke alternatieve energievoorziening toegepast kan worden. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de energiebehoefte omlaag gaat (en daarmee de energierekening) en flexibiliteit wordt verhoogd ten aanzien van de toekomstige energievoorziening. Dit wil niet

zeggen dat de woningen nu allemaal van het aardgas af moeten zijn, alleen dat ze klaar gemaakt worden om op een alternatieve energievoorziening over te kunnen stappen. De afgelopen jaren heeft de gemeente reeds ingezet op informeren, stimuleren en faciliteren van haar inwoners met betrekking tot energiebesparing. Voorbeelden daarvan zijn onder andere Warm Wonen in Weert en de duurzaamheidslening. Voor het behalen van dit doel wordt deze lijn voortgezet en opgeschaald.

In 2030 is voor elk gebouw duidelijk hoe deze aardgasvrij wordt

Met het vorige doel (alle gebouwen zijn aardgasvrij-proof), wordt de eerste stap gezet voor de transitie naar hernieuwbare energiebronnen. De komende tien jaar wordt tevens benut om inzicht te krijgen op welke wijze de volgende stap genomen kan worden. Daarbij wordt aandacht geschonken aan innovaties.

De komende jaren wordt ook onderzocht op welke wijze de gebouwen van het aardgas afgekoppeld kunnen worden.

De helft van de lokale hernieuwbare elektriciteitsopwekking is gerealiseerd in 2030

Op dit moment zijn zonnepanelen en windenergie de enige betrouwbare en betaalbare hernieuwbare energiebronnen die op grote schaal worden ingezet. Tot 2027 kan worden volstaan met 100 ha. zonneweides. Bij de realisatie van zonneweides wordt meegenomen dat na de exploitatieperiode de ruimte ook weer kan worden teruggegeven aan de landbouw of kan worden omgevormd tot natuur. Windenergie is binnen de huidige wet- en regelgeving geen serieuze optie. Op termijn zal door onderzoek en innovaties blijken of de overige benodigde lokale opwekking (50 ha. zonneweides) wellicht op een alternatieve wijze kan plaatsvinden, bijvoorbeeld met behulp van windturbines.

Het aandeel energiebehoefte t.b.v. mobiliteit is significant gereduceerd in 2030

Mobiliteit is verantwoordelijk voor ongeveer 20% van de totale energiebehoefte. Het terugdringen hiervan levert daarom een aanzienlijk bijdrage aan de ambitie. De voorgestelde integratie van energieneutraliteit in het nieuwe Gemeentelijke Verkeer en Vervoer Plan 2020 – 2030 (GVVP) is een belangrijk instrument om bij de mobiliteit ontwikkelingen rekening te houden met energietransitie.

1.5 Afwegingskader voor gemeentelijk beleid

Door de kernwaarden en doelstellingen uit de routekaart als kader mee te geven bij besluitvorming van beleidsvraagstukken in relatie tot de energietransitie, wordt in ieder vraagstuk de gemeentelijke ambitie energieneutraal Weert in 2040 meegewogen. Steeds opnieuw moet een afweging worden gemaakt waarom een keuze wordt gemaakt en hoe deze zich verhoudt tot de gemeentelijke ambitie. Het blijft mogelijk een keuze te maken die minder aansluit op de routekaart, maar dit moet dan wel gemotiveerd worden.

1.6 Routekaart is flexibel

De routekaart is volgens de huidige inzichten ontwikkeld, maar behoudt voldoende flexibiliteit om te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen en inzichten. Er worden alleen ontwikkelingen in gang gezet die aansluiten bij de kernwaarden en niet leiden tot toekomstige belemmeringen (zogenaamde "No-Regret" maatregelen). Tegelijkertijd worden nieuwe ontwikkelingen en innovaties onderzocht en beoordeeld op kansen voor de Weertse situatie. Met deze aanpak kan de lokale energietransitie aansluiten bij (onbekende) toekomstige ontwikkelingen.

2.1 Financiële impact is op hoofdlijnen inzichtelijk gemaakt

Door kennis te nemen van de financiële consequenties krijgt de raad inzicht en wordt tevens bewust gemaakt van de financiële impact die de energietransitie heeft op de gemeente. Het gaat trouwens niet alleen om het inzicht in de kosten die worden gemaakt. De (maatschappelijke) opbrengsten zijn aanzienlijk. De huidige kosten om in de energiebehoefte van Weert te voorzien liggen tussen € 100.000.000 en € 200.000.000

(orde van grootte) per jaar. Met de voorgestelde doelstellingen wordt een significant deel van deze kosten gereduceerd of in de lokale economie gehouden.

De raad zal altijd vooraf in stelling worden gebracht wanneer activiteiten worden opgezet waarbij financiering gevraagd wordt. In het najaar zal, tijdens de behandeling van de nota reserves en voorzieningen, een eerste claim t.b.v. de energietransitie worden voorgesteld. Zo kan de komende jaren invulling worden gegeven aan deze routekaart.

Activiteiten kunnen gewijzigd worden en er kunnen activiteiten worden toegevoegd of verwijderd worden. Uit de monitoring zal blijken of het pakket voldoende resultaten oplevert. De inventarisatie die in de bijlage van de notitie is opgenomen kan gezien worden als een menukaart, een duiding op hoofdlijnen, waarmee richting wordt gegeven aan de uitvoering. De verschillende onderdelen op de menukaart dienen uitgewerkt te worden in concrete voorstellen inclusief een financieel kostenplaatje.

2.2 Invulling wordt gegeven aan Motie IX.M.2 Duurzaamheid, energietransitie en energieneutraliteit in 2040 d.d. 29-05-2019

Er ligt een motie van de Raad voor (29 mei 2019) waarin gevraagd wordt om de nota reserves en voorzieningen in 2020 te herijken door een deel van de algemene reserve te oormerken voor duurzaamheid, energietransitie en energieneutraliteit in 2040. Dit voorstel geeft een eerste aanzet tot invulling aan deze motie.

Kanttekeningen en risico's

1.1. Er zijn onzekerheden bij de energietransitie

De onzekerheden die bij deze transitie een rol spelen maken het lastig om te bepalen wat op dit moment de juiste stappen zijn. Het risico bestaat dat er te weinig gebeurt, zodat de ambitie niet gehaald wordt. Aan de andere kant bestaat er een risico dat ontwikkelingen die nu in gang worden gezet, op termijn foute keuzes blijken te zijn en leiden tot desinvesteringen. De routekaart is daarom flexibel waardoor er geanticipeerd kan worden op toekomstige ontwikkelingen en inzichten.

1.2 Collectieve inspanning

Deze routekaart geeft aan welke invulling de gemeente kan geven aan het transitieproces. Deze routekaart is geenszins een garantie voor succes. Succes is afhankelijk van omgeving. Inwoners, bedrijven en organisaties zijn nu aan zet om stappen te nemen om deze transitie aan te gaan. De routekaart maakt ook duidelijk op welke wijze de gemeentelijke organisatie (houding en gedrag), vastgoed en voorzieningen kunnen transformeren. Het grootste gedeelte van de voorgestelde instrumenten heeft betrekking op het stimuleren en faciliteren van inwoners en bedrijven. Het effect hiervan is niet vooraf te garanderen.

1.3 Doelen zijn communicerende vaten

Doelstellingen zijn onderling verweven. Wanneer besloten wordt een doel in mindere mate te realiseren of te schrappen, zullen de andere doelen moeten worden opgeschaald of dienen alternatieve doelen gekozen te worden om de ambitie te realiseren. Steeds zal worden bepaald of hiermee de voorgestelde lijn, met als eindpunt energieneutraal in 2040, in zicht blijft.

Financiële gevolgen

Voor het uitdragen van de kernwaarden en bereiken van de doelstellingen is een globale raming gemaakt van de benodigde middelen. Voor de komende 10 jaar liggen de kosten binnen een bandbreedte van 17 tot 20 miljoen euro. Een groot deel van de kosten is revolverend (bijvoorbeeld investeringen in eigen vastgoed). Tevens mag verwacht worden dat er aanvullende inkomsten zullen ontstaan door bijdragen van Rijk en

Provincie en aantrekken van subsidies. Indien besloten wordt om nu of in de toekomst minder middelen in te zetten, bestaat de kans dat de doelstellingen (en daarmee ook de ambitie) niet gerealiseerd kunnen worden.

Uitvoering/evaluatie

De raad wordt gevraagd de kernwaarden en doelstellingen voor 2030 vast te stellen, zodat op basis hiervan een verdere uitwerking kan plaatsvinden. In het najaar zal een tweede voorstel volgen waarin de eerste uitvoeringsperiode van drie jaar is uitgewerkt en er tevens een koppeling is gemaakt met de uitvoeringsinstrumenten en de benodigde middelen daarvoor.

De energietransitie verloopt niet lineair. Er zijn veel onzekerheden. Bovendien zijn er op kortere en langere termijn innovaties te verwachten die de transitie sneller, robuuster of duurzamer zullen laten verlopen. Deze routekaart geeft een route tot 2030 die met de inzichten op dit moment als best passend voor Weert wordt ingeschat. Aan de routekaart wordt een monitoringssysteem gekoppeld. Dit systeem monitort de vorderingen gedurende de transitiefase. Op basis van deze vorderingen en andere ontwikkelingen (zoals innovaties) wordt de route continu geoptimaliseerd. De energietransitie is een dynamisch proces. Deze routekaart dient daarop in te spelen, het is geen statisch document.

Jaarlijks wordt een evaluatieverslag opgesteld, waarin indien gewenst, wijzigingen worden voorgesteld, die de voortgang op het juiste pad houden. Volgend jaar vindt de eerste evaluatie plaats en wordt verder vooruit gekeken naar de jaren die volgen. Zo is geborgd dat er continu, voor een tijdspad van 3 jaar vooruit, duidelijkheid bestaat over welke activiteiten er zullen worden uitgevoerd.

Communicatie/participatie

De energietransitie betreft een majeure lange termijn opgave die niet gerealiseerd kan worden zonder steun en betrokkenheid van zoveel mogelijk inwoners, bedrijven en onderwijsinstellingen. We gaan dit traject gezamenlijk aan en grijpen samen de kansen. De routekaart is een omvangrijk plan en beslaat een termijn van 20 jaar, communicatie is daarin een essentieel onderdeel, die gedurende de gehele periode op gepaste wijze vorm moet krijgen. Naast de routekaart, die een technisch inhoudelijke opzet heeft, wordt er gewerkt aan een jaarlijkse communicatieagenda die aansluit bij de actuele stand van de routekaart.

Over de kernwaarden en doelen uit de 'Weerter Routekaart Energietransitie' wordt een persbericht verspreid.

Advies raadscommissie

De raadscommissie Ruimte & Economie acht het voorstel rijp voor behandeling in de raad, als besprekstuk.

